

ביטול חולצה מכובסת בתשעת הימים

צורך לזה מפני שפשיטא שייבנה ביהמ"ק ולא יחזור לאיסורו כלל.

ולדברי הצ"ח הידועים (ביצה ד), שרק לענין איסור אכילה אמרינן דבר שיש לו מתירין אינו בטל, מפני שאכילה היא שימוש חד פעמי, ועל כן אמרינן עד שתאכלנו באיסור המתן ותאכל בהיתר. אך שימוש של לבישה וכדומה שניתן לעשותו פעמים רבות, ויכול ללבוש גם היום וגם מחר, אין אומרים עד שתלבש היום באיסור לבש מחר בהיתר, שהרי יכול ללבוש גם היום וגם מחר, ולבישת המחר לא תועיל להחשיב שנעשית הלבישה של היום בהיתר. ועל כן לא אמרינן בכה"ג דבר שיש לו מתירין לא בטל. ולפי"ז גם בנידון דידן לא שייך דין דבר שיש לו מתירין, ויועיל הביטול להתיר החולצה.

אלא שבמשנה ברורה (סי' שכ"ב שעה"צ סק"ח) מבואר דלא קיי"ל להלכה כדעת הצ"ח, וגם לענין שימוש שאינו אכילה אמרינן דבר שיש לו מתירין אינו בטל. נאך בשעת הדחק ניתן להקל כדעת הצ"ח, מפני שהובאו דבריו להלכה בפמ"ג (פתיחה ליר"ט ח"ב פ"א י"א), בתהלה לדוד (ארו"ח של"א ג') בנחלת צבי (ויד"ק פ"ז), ועוד.

ג. עוד יש לדון שלא יועיל הביטול, מפני שחולצה היא 'דבר שבמנין' שמפני חשיבותו אינו בטל. נויה להסתפק בחולצות שנקנו במבצע שלוש במאה וכדומה, אם עדיין נחשבות דבר שבמנין.

אך נראה שהחולצה תהיה מותרת בלבישה למרות שלא שייך כאן ביטול מהטעמים הנ"ל. מפני שאיסור לבישת בגד מכובס הוא מפני השמחה שיש בלבישתו, וכאשר נתערב בבגדים שאינם מכובסים ואינו יודע להכיר את המכובס, הרי בטלה שמחתו, וגם אם ילבשנו לא ישמח בו.

ומטעם זה ייתכן שאף מותר לערב את החולצה לכתחילה, שבמקום שיועיל העירוב להתיר גם בלי דין ביטול ברוב, מותר לערב לכתחילה. וכמבואר בשו"ע הרב (תנ"ה כ"ח) שמותר לערב מים שלא לנו במים שלנו בשביל אפיית המצות, מפני שעל ידי העירוב גם המים שלא לנו נעשים צוננים ומותרים לשמש לאפייה, ואינו מדין ביטול ברוב, שנוכל לדון דאין מבטלין איסור לכתחילה. אלא שבמג"א (שם ט"ו) הניח בצ"ע אם מותר לערב לכתחילה, ולפי זה גם כאן יש ספק בדבר

שאלה: חמש חולצות היו לו לר' יוסף, ומאחר שבתשעת הימים אין ללבוש בגדים מכובסים, תכנן ר' יוסף ללבוש את כל החולצות למשך זמן קודם תשעת הימים ולהחזירם לארון הבגדים.

למעשה הספיק ללבוש רק ארבע חולצות, אך עלה בדעתו רעיון, אולי יכול להתיר גם את החמישית בלבישה, על ידי שיערב אותה בין ארבעת החולצות בארון, וכך תתבטל ברוב ותהיה מותרת. האם ייתכן כזאת?

תשובה: לפני שנדון אם מותר לעשות כן לכתחילה, הגם שכידוע 'אין מבטלין איסור לכתחילה'. נברר תחילה אם בכלל מועיל עירוב החולצה בשאר חולצות להתירה בלבישה מדין ביטול ברוב. ויש לדון בזה מכמה פנים:

א. לדברי העונג יו"ט הידועים (ארו"ח סי' ד'), דביטול ברוב מועיל רק לענין **דינים**, ולא במקום שנדרש עשייה **מציאותית**, ולכן אין מועיל ביטול בחוטי ציצית שלא נטוו לשמה שנתערבו בחוטין שנטוו לשמה, שאין בכח הביטול להחשיב את המיעוט **שנעשו לשמה**. וא"כ גם כאן, לא יועיל הביטול להחשיב את המיעוט כנלבש. אלא שדעת הגרעק"א (גליון השו"ע סי"א) שמועיל ביטול גם לענין לשמה, ולפי זה יש לדון גם כאן שיועיל הביטול להתיר החולצה.

ב. יש לדון, כי מאחר והחולצה תשוב להיות מותרת לאחר תשעת הימים, אם כן הרי זה 'דבר שיש לו מתירין' שאפילו באלף לא בטל. [ומטעם זה גם אין להתיר משום ספק דרבנן לקולא, שהרי בדבר שיש לו מתירין לא אמרינן ספק דרבנן לקולא].

ואין לדחות שנחשב איסור יש לו מתירין החוזר לאיסורו מחמת שייאסר שוב בשנה הבאה, ולדעת הרמ"א (ויד"ק ב"ד) בכהאי גוונא לא נחשב דבר שיש לו מתירין. שהרי לשנה הבאה יבנה בית המקדש, ולא יחזור עוד לאיסורו.

ועוד, לפי מה שביאר הקהללות יעקב (ביצה ט') בשיטת הרמ"א (ותרת חטאת כלל ע"ד) דאיסור מוקצה לא נחשב חוזר לאיסורו, משום דדוקא חמץ נחשב חוזר לאיסורו משום שייאסר שנה הבאה מאותה סיבה שנאסר כעת - שהוא חמץ. משא"כ מוקצה שאיסורו מה שלא הוכן לשבת, סיבת איסורו בשבת זו מפני שלא הוכן לשבת זו, ואילו בשבת הבאה יהיה אסור מפני שלא הוכן **לה**, ואין זה נחשב חוזר לאיסורו.

ולפי"ז גם בנידון דידן, מה שאסור השנה בלבישה היינו מפני האבילות שלא נבנה ביהמ"ק בתשפ"ג, משא"כ בשנה הבאה גם אם ח"ו וח"ו ישוב וייאסר, הרי איסורו יהיה מחמת האבילות שעדיין לא נבנה ביהמ"ק בתשפ"ד, ואין זה חוזר לאיסורו. אלא שאין